

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA [YVES BOT]
SECINĀJUMI,
sniegti 2019. gada 24. janvārī¹

Lieta C-720/17

Mohammed Bilali
pret
Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl

(*Vewaltungsgerichtshof* (Augstākā administratīvā tiesa, Austrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Direktīva 2011/95/ES – Standarti, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus par personām, kas ir tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību – Alternatīvā aizsardzība – 19. pants – Alternatīvās aizsardzības statusa atcelšana – Iemeslu tvērums – Valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēta statusa atcelšana administrācijas kļūdas attiecībā uz faktiskajiem apstākļiem dēļ – Pieļaujamība – Akta, ar kuru piešķirts alternatīvās aizsardzības statuss, anulēšana – Dalībvalstu procesuālā autonomija – Līdzvērtības un efektivitātes principi

I. Ievads

1. Vai valsts kompetentā iestāde var balstīties uz Direktīvas 2011/95/ES² 19. panta noteikumiem, lai atceltu bezvalstnieka alternatīvās aizsardzības statusu tāpēc, ka ir kļūdaini tikusi novērtēta starptautiskās aizsardzības nepieciešamība un par šo kļūdaino vērtējumu ir vainojama tikai šī iestāde?
2. Tāds būtībā ir *Vewaltungsgerichtshof* (Augstākā administratīvā tiesa, Austrija) uzdotā prejudiciālā jautājuma priekšmets.
3. Šis jautājums ir izvirzīts tiesvedībā starp *Mohammed Bilali*, kurš apgalvo, ka esot bezvalstnieks, un *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl* (Federālais Ārvalstnieku un patvēruma lietu birojs, Austrija, turpmāk tekstā – “Birojs”) par šī pēdējā pieņemto lēmumu pēc savas ierosmes atcelt *Mohammed Bilali* piešķirto alternatīvās aizsardzības statusu nepareizas viņa izcelsmes noteikšanas dēļ.
4. Šis jautājums ir līdz šim nebijis, un Tiesas sniedzamā atbilde ļaus izbeigt valstu praksē pastāvošo neskaidrību, ko Eiropas Patvēruma atbalsta birojs³ īpaši uzsvēris savā pēdējā publicētajā ziņojumā⁴.

1 Originālvaloda – franču.

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.).

3 Skat. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 439/2010 (2010. gada 19. maijs), ar ko izveido Eiropas Patvēruma atbalsta biroju (OV 2010, L 132, 11. lpp.).

4 Skat. 2018. gada juridisko analīzi “Starptautiskās aizsardzības beigas: Kvalifikācijas direktīvas (2011/95/ES) 11., 14., 16. un 19. pants” (it īpaši 4.1.3. nodaļa, 35. lpp.).

5. Uzdotā jautājuma analīzei visupirms būs jāanalizē Direktīvas 2011/95 19. pantā – kurā izsmelīgi uzskaitīti iemesli, kuru dēļ dalībvalstīm ir iespēja vai pienākums atcelt alternatīvās aizsardzības statusu, – paredzēto tiesību normu nozīme un apjoms. Šīs analīzes noslēgumā es secināšu, ka šis pants liedz atcelt šo statusu tādā situācijā kā pamatlietā, kad valsts kompetentās iestādes pieļautas kļūdas dēļ attiecīgajai personai šī aizsardzība piešķirta kļūdaini.

6. Turpinājumā uzdotā jautājuma analīzei būs jānoskaidro lēmuma, kas valsts kompetentajai iestādei šādos apstākļos ir jāpieņem, priekšmets un raksturs.

7. Šajā saistībā es izskaidrošu, ka tādā situācijā kā šī, kad lēmums par alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanu ir ticis pieņemts, pārkāpjot tiesību normas un, it īpaši, prasītos kritērijus attiecībā uz personām, kas ir tiesīgas saņemt šo aizsardzību, un kad šim pārkāpumam ir bijusi noteicoša ietekme uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma pārbaudes rezultātu, alternatīvās aizsardzības statuss ir jāanulē. Šim risinājumam ir divkārsa priekšrocība, proti, ka nav plaši jāinterpretē ļoti stingrie Konvencijas par bēgļa statusu, kas parakstīta 1951. gada 28. jūlijā Ženēvā un ko papildina 1967. gada 31. janvāra Protokols par bēgļu statusu⁵, noteikumi, tai pat laikā nodrošinot maksimālas procesuālās garantijas un pilnībā ievērojot taisnīgumu attiecībā uz personu, kura nekādā ziņā nav vainojama par administrācijas pieļauto kļūdu. Tas ir jāpieņem arī tad, ja vēlas nodrošināt Eiropas kopējās patvēruma sistēmas integritāti, un ikviena kļūdaina statusa atzīšana ir jālabo, lai nodrošinātu, ka starptautiskā aizsardzība tiek piešķirta vienīgi personām, kurām tā patiesi ir nepieciešama.

8. Tā kā Savienības tiesībās nav paredzēta neviena īpaša tiesību norma par procesuālajiem noteikumiem un procedūrām, kas būtu piemērojamas alternatīvās aizsardzības statusa anulēšanai administrācijas pieļautas kļūdas dēļ, es izskaidrošu, ka saskaņā ar dalībvalstu procesuālās autonomijas principu šie noteikumi ir valsts tiesību sistēmas ziņā, ar nosacījumu tomēr, ka tiek ievēroti līdzvērtības un efektivitātes principi.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Direktīva 2011/95

9. Direktīvas 2011/95 V nodaļā “Kvalificēšana par personu, kas tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību”, kā arī tās VI nodaļā “Alternatīvais aizsardzības statuss” paredzētās tiesību normas ir veidotas, lai nodrošinātu, ka vienīgi personas, kas atbilst konkrēti prasītiem materiāltiesiskiem nosacījumiem, iegūst starptautiskās aizsardzības statusu un ar to saistītās tiesības.

10. Direktīvas 2011/95 V nodaļā ietilpst 15.–17. pants. Šīs direktīvas 15. pantā ir definēts “būtisks kaitējums”, savukārt 16. pantā ir formulēta t.s. “izbeigšanas” klauzula, un tajā ir noteikts:

“1. Trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks vairs nav tiesīgs uz alternatīvo aizsardzību, ja apstākļi, kuru dēļ bijis piešķirts alternatīvās aizsardzības statuss, vairs nepastāv vai ir mainījušies tādā mērā, ka aizsardzība vairs nav nepieciešama.

2. Piemērojot 1. punktu, dalībvalstis ņem vērā, vai apstākļu izmaiņas ir tik būtiskas un pastāvīgas, ka persona, kas tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību, vairs nesaskaras ar reālu būtiska kaitējuma risku.

[..]”

5 Turpmāk tekstā – “Ženēvas konvencija”.

11. Savukārt Direktīvas 2011/95 17. pantā ir rodama “izslēgšanas” klauzula. Šis pants ir formulēts šādi:

“1. “Trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku izslēdz no to persona loka, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, ja ir nopietni iemesli uzskatīt, ka:

- a) viņš izdarījis noziegumu pret mieru, kara noziegumu vai noziegumu pret cilvēci, kā noteikts starptautiskos dokumentos, kas sagatavoti, lai paredzētu noteikumus pret šādiem noziegumiem;
- b) viņš izdarījis smagu noziegumu;
- c) viņš ir vainīgs darbībā, kas ir pretējas ANO mērķiem un principiem, kuri izklāstīti ANO Statūtu preambulā un 1. un 2. pantā;
- d) viņš rada draudus tās dalībvalsts sabiedrībai vai drošībai, kurā viņš uzturas.

2. Šā panta 1. punktu piemēro personām, kas kūda vai citādi piedalās tur minēto noziegumu vai darbību izdarīšanā.

3. Dalībvalsts var izslēgt trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku no to personu loka, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, ja viņš pirms uzņemšanas attiecīgajā dalībvalstī ir izdarījis vienu vai vairākus noziegumus, uz kuriem neattiecas 1. punkts, par kuriem būtu piemērojams cietumsods, ja tie būtu izdarīti attiecīgajā dalībvalstī, un ja viņš atstājis savu izcelsmes valsti vienīgi tādēļ, lai izvairītos no sankcijām par minētajiem noziegumiem.”

12. Šīs direktīvas VI nodaļā iekļautajā 18. pantā ir noteikti “alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanas” nosacījumi. Tajā ir noteikts:

“Dalībvalstis piešķir alternatīvās aizsardzības statusu trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam, kas ir tiesīgs saņemt alternatīvo aizsardzību saskaņā ar II un V nodaļu.”

13. Savukārt Direktīvas 2011/95 19. pantā, kura interpretācija tiek lūgta, ir paredzēti nosacījumi, pie kādiem dalībvalstīm šis statuss ir jāatceļ, jāizbeidz vai jāatsakās to pagarināt. Tas ir formulēts šādi:

“1. Attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, kas iesniegti pēc Direktīvas 2004/83/EK [6] stāšanās spēkā, dalībvalstis atceļ, izbeidz vai atsaka pagarināt trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka alternatīvās aizsardzības statusu, ko piešķirusi valsts, administratīva, tiesu vai tiesām līdzīgu iestāžu struktūra, ja viņš vairs nav tiesīgs saņemt alternatīvo aizsardzību saskaņā ar 16. pantu.

2. Dalībvalstis var atcelt, izbeigt vai atteikt pagarināt trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka alternatīvās aizsardzības statusu, ko piešķirusi valsts, administratīva, tiesu vai tiesām līdzīgu iestāžu struktūra, ja pēc alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanas viņš saskaņā ar 17. panta 3. punktu būtu jāizslēdz no to personu loka, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību.

3. Dalībvalstis atceļ, izbeidz vai atsaka pagarināt trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka alternatīvās aizsardzības statusu, ja:

- a) viņš pēc tam, kad viņam piešķirts alternatīvās aizsardzības statuss, saskaņā ar 17. panta 1. un 2. punktu būtu jāizslēdz vai ir izslēgts no to personu loka, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību;

6 Padomes Direktīva (2004. gada 29. aprīlis) par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2004, L 304, 12. lpp.).

b) alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanā izšķiroša nozīme bijusi nepareizi uzrādītiem vai neuzrādītiem faktiem, tostarp viltotu dokumentu izmantošanai.

4. Neierobežojot 4. panta 1. punktā noteikto trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka pienākumu darīt zināmus visus būtiskos faktus un sniegt visu attiecīgo viņa rīcībā esošo dokumentāciju, dalībvalsts, kas piešķirusi alternatīvās aizsardzības statusu, individuāli par katru personu parāda, ka attiecīgā persona vairs nav vai vispār nav tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību saskaņā ar šā panta 1., 2. un 3. punktu.”

2. Direktīva 2013/32/ES

14. Saskaņā ar Direktīvas 2013/32/ES⁷ 1. pantu tajā ir noteiktas kopējas procedūras starptautiskās aizsardzības piešķiršanai un atņemšanai saskaņā ar Direktīvu 2011/95.

15. Direktīvas 2013/32 2. panta o) punktā ir noteikts:

“Šajā direktīvā:

[..]

o) “starptautiskās aizsardzības atņemšana” ir kompetentās iestādes lēmums atcelt, izbeigt vai atteikties pagarināt personas bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusu saskaņā ar Direktīvu [2011/95].”

16. Direktīvas 2013/32 44. pants, kas ietilpst tās IV nodaļā “Starptautiskās aizsardzības atņemšanas procedūras”, ir formulēts šādi:

“Dalībvalstis nodrošina, ka izvērtēšanu, lai konkrētai personai atņemtu starptautisko aizsardzību, var uzsākt, ja tiek konstatēti jauni elementi vai atklājas fakti, kas norāda, ka pastāv iemesli, lai atkārtoti izskatītu viņa starptautiskās aizsardzības pamatotību.”

17. Šīs direktīvas 45. pantā ir izklāstītas garantijas, kādas attiecīgajai personai ir, ja kompetentā iestāde apsver iespēju atņemt tai piešķirto starptautisko aizsardzību saskaņā ar Direktīvas 2011/95 14. vai 19. pantu.

B. Austrijas tiesības

18. 2005. gada 16. augusta *Bundesgesetz über die Gewährung von Asyl* (Federālais likums par patvēruma piešķiršanu)⁸ 8. pantā ir noteikts:

“(1) Alternatīvās aizsardzības statusu piešķir ārvalstniekam:

1. kurš Austrijā ir iesniedzis pieteikumu par starptautisko aizsardzību un ja šis pieteikums attiecībā uz patvēruma meklētāja statusa piešķiršanu ir noraidīts [..]

[..]

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.).

⁸ BGBl. I, 100/2005, turpmāk tekstā – “2005. gada AsylG”.

(6) Ja nevar noteikt patvēruma meklētāja izcelsmes valsti, pieteikums par starptautisko aizsardzību attiecībā uz alternatīvās aizsardzības statusu ir jānoraida. Šādā gadījumā ir jāpieņem atgriešanas lēmums, ja vien tas nav nepieļaujams saskaņā ar [2012. gada 16. augusta *Bundesgesetz, mit dem die allgemeinen Bestimmungen über das Verfahren vor dem Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl zur Gewährung von internationalem Schutz, Erteilung von Aufenthaltstiteln aus berücksichtigungswürdigen Gründen, Abschiebung, Duldung und zur Erlassung von aufenthaltsbeendenden Maßnahmen sowie zur Ausstellung von österreichischen Dokumenten für Fremde geregelt werden* (Likums par procedūru saistībā ar [Biroju])⁹] 9. panta 1. un 2. punktu.

[..]”

19. 2005. gada *AsylG* 9. pantā ir noteikts:

“(1) Ārvalstnieka alternatīvās aizsardzības statusu atceļ pēc savas ierosmes, ja:

1. nepastāv vai vairs nepastāv priekšnoteikumi alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanai (8. panta 1. punkts);

[..]

2) Ja alternatīvās aizsardzības statuss netiek atcelts jau 1. punktā minēto pamatu dēļ, atcelšanai jānotiek arī tad, ja:

1. pastāv kāds no [Ženēvas konvencijas] 1. panta F daļā minētajiem pamatiem;
2. ārvalstnieks rada draudus Austrijas Republikas sabiedrībai vai drošībai vai
3. valsts tiesa ar galīgu spriedumu ir notiesājusi ārvalstnieku par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu [..]

[..].”

III. Pamata tiesvedība un prejudiciālais jautājums

20. *M. Bilali*, kurs apgalvo, ka esot bezvalstnieks, 2009. gada 27. oktobrī Birojam iesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumu.

21. Uzskatot, ka viņa izcelsmes valsts ir Alžīrija, Birojs ar 2010. gada 15. marta lēmumu šo pieteikumu noraidīja un lika viņu izraidīt uz šo valsti. Ar 2010. gada 8. aprīļa spriedumu *Asylgerichtshof* (Patvēruma lietu tiesa) atcēla lēmumu par starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidīšanu un nosūtīja lietu Birojam atkārtotai izskatīšanai.

22. Ar 2010. gada 27. oktobra lēmumu Birojs noraidīja *M. Bilali* pieteikumu par bēgļa statusa piešķiršanu, bet tomēr piešķīra viņam alternatīvās aizsardzības statusu. No šī lēmuma izriet, ka *M. Bilali* identitāte netika noteikta un ka viņš ir “iespējams, Alžīrijas valstspiederīgais”.

23. *M. Bilali* cēla prasību par lēmumu, ar kuru tika noraidīts viņa pieteikums par bēgļa statusa piešķiršanu. Starplaikā lēmums, ar kuru viņam tika piešķirts alternatīvās aizsardzības statuss, kļuva galīgs.

⁹ BGBl. I, 87/2012.

24. Ar 2012. gada 16. jūlija spriedumu *Asylgerichtshof* (Patvēruma lietu tiesa) no jauna atcēla lēmumu par starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidīšanu, kā pamatojumu norādot, ka attiecībā uz attiecīgās personas izcelsmes valsti ir tikuši izvirzīti vienīgi pieņēmumi. Tā atkal nosūtīja lietu Birojam atkārtotai izskatīšanai.

25. Šis atkārtotās izskatīšanas ietvaros un pēc *Staatendokumentation* (Informācijas par izcelsmes valstīm dienests, Austrija) sniegtajām atbildēm Birojs secināja, ka attiecīgā persona var atsaukties nevis uz Alžīrijas valstspiederību, bet gan, pamatojoties uz savām radniecības saitēm, uz Marokas un Mauritānijas valstspiederību.

26. Tādējādi ar 2012. gada 24. oktobra lēmumu¹⁰ Birojs noraidīja attiecīgās personas pieteikumu par bēgļa statusa piešķiršanu. Turklāt, konstatējis, ka “alternatīvās aizsardzības piešķiršanas nosacījumi nekad nav bijuši izpildīti” un ka tie bija balstīti “uz kļūdainu pieņēmumu”, Birojs pēc savas ierosmes atcēla šai personai 2010. gada 27. oktobrī piešķirto alternatīvās aizsardzības statusu un atcēla tai atbilstoši šim statusam piešķirto termiņuzturēšanās atļauju. Visbeidzot Birojs noraidīja attiecīgās personas pieteikumu par alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanu saistībā ar Maroku kā izcelsmes valsti un uzdeva viņu izraidīt uz šo valsti.

27. Attiecīgā persona cēla prasību *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa), kuras rezultātā tika atcelts vienīgi lēmums, ar kuru bija uzdots viņu izraidīt.

28. Šajā kontekstā attiecīgā persona iesniedza ārkārtas revīzijas sūdzību *Verwaltungsgerichtshof* (Augstākā administratīvā tiesa).

29. Šī tiesa pauž šaubas par to, kā ir interpretējams Direktīvas 2011/95 19. pants, kurā ir paredzēti gadījumi, kad alternatīvās aizsardzības statuss var tikt atcelts.

30. Tādējādi *Verwaltungsgerichtshof* (Augstākā administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai Eiropas Savienības tiesības, it īpaši Direktīvas 2011/95 19. panta 3. punkts, nepieļauj tādu dalībvalsts tiesību normu [..], saskaņā ar kuru par alternatīvās aizsardzības statusa atcelšanu var lemt, ja piešķiršanai nozīmīgie fakti paši par sevi nav mainījušies, bet ir mainījusies attiecīgā iestādei pieejamā informācija, un turklāt [ši] statusa piešķiršanā izšķiroša nozīme nav bijusi nedz trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka nepareizi uzrādītajiem, nedz neuzrādītajiem faktiem?”

31. Rakstveida apsvērumus iesniedza prasītājs, Austrijas, Ungārijas, Nīderlandes, Polijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Eiropas Komisija.

IV. Ievada apsvērumi

32. Pirms iesniedzējtiesas Tiesai uzdotā jautājuma analīzes ir jāprecizē tā formulējums un, it īpaši – tajā minētās tiesību normas un pamatojums, uz kuru ir balstīts apstrīdētais lēmums. Šis pamatojums ietekmē šī lēmuma raksturu un Direktīvas 2011/95 piemērojamību.

33. Pirmkārt, attiecībā uz tiesību normām, kuru interpretācija tiek lūgta, iesniedzējtiesa Tiesai vaicā, kādi ir nosacījumi, ar kādiem dalībvalsts var atcelt alternatīvās aizsardzības statusu, ņemot vērā “Eiropas Savienības tiesības” un, it īpaši, Direktīvas 2011/95 19. panta 3. punktu. Ņemot vērā iesniedzējtiesas nolēmuma formulējumu, es saprotu, ka *Verwaltungsgerichtshof* (Augstākā administratīvā tiesa) konkrētāk atsauca uz šīs direktīvas 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu, kurā ir

¹⁰ Turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”.

paredzēts alternatīvās aizsardzības statusu atcelt krāpnieciskas attiecīgās personas rīcības dēļ. Šajā sakarā iesniedzējtiesa uzskata, ka šajā tiesību normā paredzētais gadījums *a priori* neaptver gadījumu, kad alternatīvās aizsardzības statuss tiek atcelts jaunu izpētes rezultātu iegūšanas dēļ, bet attiecīgā persona nav krāpusies.

34. Turklāt, lasot iesniedzējtiesas nolēmumu, es konstatēju, ka iesniedzējtiesa – arī un pirmām kārtām – vēlas saņemt interpretāciju Direktīvas 2011/95 19. panta 1. punktam, kurā minēto statusu atcelt ir paredzēts, īstenojot šīs direktīvas 16. pantā paredzēto izbeigšanas klauzulu. Proti, tā vaicā, vai šīs direktīvas 19. panta 1. punktā paredzētais gadījums nevar aptvert gadījumu, kad attiecīgā persona vairs nav tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību tāpēc, ka “mainījusies iestādei pieejamā informācija par faktiskajiem apstākļiem”.

35. Otrkārt, runājot par pamatojumu, uz kuru ir balstīts apstrīdētais lēmums, – lai gan no uzdotā jautājuma formulējuma izriet, ka attiecīgajai personai piešķirtais statuss tika atcelts, ņemot vērā izmaiņas, kas ietekmē Birojam “pieejamo informāciju”, no iesniedzējtiesas lēmuma, kā arī no Tiesas rīcībā esošajiem valsts lietas materiālos ietilpstošajiem dokumentiem izriet, ka šīs izmaiņas ir radušās nevis jaunu elementu vai faktu dēļ, bet gan tāpēc, ka Birojs veica padziļinātu izpēti, lai labotu savas pirmās pārbaudes nepilnības un izlabotu savu “kļūdu” un “kļūdaino pieņēmumu” attiecībā uz personas izcelsmes valsti¹¹.

36. No iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka Birojam neizdevās pareizi noteikt attiecīgās personas valstspiederību nepietiekamas vai neatbilstošas tā veiktās izpētes dēļ un tādējādi fakti tika uzzināti tikai pēc lēmuma pieņemšanas. Kā norāda iesniedzējtiesa, “alternatīvās aizsardzības piešķiršanas nosacījumi *nekad* nav bijuši izpildīti”¹². Tādējādi šajā lietā nav strīda, ka jau kopš procesa sākuma Birojam nebija jāpiešķir attiecīgajai personai šis statuss, jo, ņemot vērā tās izcelsmes valsti, tā nebija tiesīga saņemt šo starptautisko aizsardzību.

37. Līdz ar to, ņemot vērā šos apstākļus, es uzskatu, ka iesniedzējtiesas Tiesai uzdotais jautājums būtībā ir vērsts uz to, lai noteiktu, vai Savienības tiesības un, it īpaši, Direktīvas 2011/95 19. panta 1. punkts un 3. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts var atcelt alternatīvās aizsardzības statusu, ja kompetentā valsts iestāde ir pieļāvusi kļūdu – pie kuras ir vainojama tikai šī iestāde – attiecībā uz apstākļiem, kas bija pamatā šīs aizsardzības piešķiršanai.

V. Vērtējums

38. Manā ieskatā atbilde uz uzdoto jautājumu ir iedalāma divās daļās. Pirmkārt, ir jāizklāsta iemesli, kuru dēļ Direktīvas 2011/95 19. pants, ņemot vērā tā jēgu un tvērumu, nepieļauj alternatīvās aizsardzības statusa atcelšanu kompetentās valsts iestādes pieļautas kļūdas vērtējumā attiecībā uz apstākļiem, kas bija pamatā šīs aizsardzības piešķiršanai, dēļ. Otrkārt, ir jāpārbauda, kāds ir tādā situācijā kā pamatlietā pieņemamā lēmuma raksturs, kā arī tam piemērojamais tiesiskais režīms.

A. Direktīvas 2011/95 19. pantā paredzētās atcelšanas procedūras tvērums

39. Kopējā Eiropas patvēruma sistēma ir balstīta uz Savienības līmenī saskaņotu normu pilnīgu kopumu. Saskaņā ar LESD 78. panta 1. punktu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 18. pantu šī sistēma ir balstīta uz Ženēvas konvencijas – kas veido “pamatu” bēgļu aizsardzības starptautiski tiesiskajam režīmam – pilnīgu un visaptverošu piemērošanu¹³.

¹¹ Skat. it īpaši iesniedzējtiesas nolēmuma 7., 20. un 22. punktu.

¹² Mans izcēlums.

¹³ Skat. Direktīvas 2011/95 3. un 4. apsvērumu.

40. Tādējādi Direktīvas 2011/95 mērķis ir palīdzēt kompetentajām struktūrām šīs konvencijas piemērošanā, starptautiskās aizsardzības piešķiršanas un atņemšanas nolūkā balstoties uz vienotiem jēdzieniem un kritērijiem¹⁴.

41. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Direktīvas 2011/95 normu interpretācija tādējādi ir jāveic, ņemot vērā ne tikai šīs direktīvas vispārējo sistēmu un mērķi, bet arī – ievērojot Ženēvas konvenciju¹⁵ Apvienoto Nāciju Augstā komisāra bēgļu jautājumos¹⁶ sniegtās konsultācijas, kas te ir noderīgu vadlīniju avots¹⁷.

42. Kopējā Eiropas patvēruma sistēmā paredzētie noteikumi par starptautiskās aizsardzības atņemšanu tādējādi pirmām kārtām ir balstīti uz Ženēvas konvencijā izklāstītajiem principiem par starptautiskās aizsardzības izbeigšanu un izslēgšanu no starptautiskās aizsardzības. Tā kā Ženēvas konvencijā nav paredzēti procesuālie mehānismi, kas ļautu šo aizsardzību atņemt, šie noteikumi otrām kārtām ir balstīti uz procedūrām, kuru raksturs ir precīzēts Direktīvas 2011/95 14. un 19. pantā un kuru kārtība ir noteikta Direktīvas 2013/32 44. un 45. pantā.

1. Starptautiskās aizsardzības atņemšanas pamatā esošie iemesli

43. Direktīvas 2011/95 19. pantā ir iedibināti procesuālie mehānismi, kas ļauj nodrošināt alternatīvās aizsardzības atņemšanu¹⁸ saskaņā ar Ženēvas konvenciju. Šajā pantā tādējādi ir izsmeļoši uzskaitīti iemesli, kuru dēļ dalībvalstīm ir iespēja vai pienākums šo statusu atcelt, izbeigt vai atteikt pagarināt.

44. Šie iemesli izriet, pirmkārt, no Ženēvas konvencijas 1. panta C daļā minētajām klauzulām par pārtraukšanu un, otrkārt, no šīs konvencijas 1. panta D–F daļā minētajām izslēgšanas klauzulām.

45. Atbilstoši UNHCR vadlīnijām šīs klauzulas ir uzskaitītas izsmeļoši un ir interpretējamās šauri, jo ar starptautiskās aizsardzības pārtraukšanu un izslēgšanu no tās saņēmēju loka tiek izbeigta šī aizsardzība un ar to saistītās tiesības. Tādējādi, atskaitot Ženēvas konvencijas 1. panta C–F daļā skaidri minētās klauzulas, ne uz vienu citu klauzulu nevar atsaukties, lai pamatotu, ka starptautiskā aizsardzība vairs nav nepieciešama¹⁹.

46. Savienības likumdevējs šīs klauzulas Savienības tiesībās ir transponējis Direktīvas 2011/95 11. un 12. pantā, kuros paredzēti attiecīgi iemesli bēgļa statusa izbeigšanai vai izslēgšanai no to personu loka, kas var tikt atzītas par bēgļiem.

47. Tā kā Savienības tiesībās ir paredzēta starptautiskās aizsardzības alternatīva forma, Savienības likumdevējs Direktīvas 2011/95 16. un 17. pantā ir paredzējis arī iemeslus alternatīvās aizsardzības statusa izbeigšanai vai izslēgšanai no to personu loka, kas ir tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, kuri ir veidoti, balstoties uz šīs direktīvas 11. panta 1. punkta e) un f) apakšpunktā un 2 punktā, kā arī 12. panta 2. un 3. punktā minētajiem iemesliem.

¹⁴ Skat. Direktīvas 2011/95 23. un 24. apsvērumu.

¹⁵ Pēc analogijas skat. spriedumu, 2017. gada 31. janvāris, *Lounani* (C-573/14, EU:C:2017:71, 41. un 42. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

¹⁶ Turpmāk tekstā – “UNHCR”.

¹⁷ Skat. Direktīvas 2011/95 22. apsvērumu.

¹⁸ Es šeit izmantoju jēdzienu “starptautiskās aizsardzības atņemšana”, pieskaņojoties definīcijai, kādu Savienības likumdevējs ir izmantojis Direktīvas 2013/32 2. panta o) punktā, un šis jēdziens attiecas uz dažādajām Direktīvas 2011/95 19. pantā minētajām procedūrām, proti, alternatīvās aizsardzības statusa “atcelšanu”, “izbeigšanu” vai “atteikumu to pagarināt”.

¹⁹ Rokasgrāmata par procedūrām un kritērijiem bēgļa statusa noteikšanai saskaņā ar 1951. gada konvenciju un 1967. gada Protokolu par bēgļa statusu (116. un 117. punkts). Attiecībā uz izbeigšanas klauzulu skat. arī: UNHCR Vadlīnijas par starptautisko aizsardzību: Bēgļa statusa izbeigšana saskaņā ar 1951. gada konvencijas par bēgļa statusu 1. panta C daļas 5. un 6. punktu (“apstākļu, kas vairs nepastāv” klauzula).

48. Tā kā Savienības likumdevēja mērķis ir nodrošināt saskaņotību un vienotību starp abām starptautiskās aizsardzības formām²⁰, arī to iemeslu interpretācija, uz kuriem ir balstīta alternatīvās aizsardzības atņemšana, ir jāveic, ņemot vērā Ženēvas konvenciju. Tādējādi iemesli, kuru dēļ dalībvalsts var atņemt – vai tai ir jāatņem – šīs aizsardzības statuss, ir jāinterpretē šauri un saskaņā ar šo konvenciju.

49. Kā redzēsim, neviens no iemesliem, ko Savienības likumdevējs ir paredzējis Direktīvas 2011/95 19. pantā, dalībvalstij nedod tiesības atņemt starptautiskās aizsardzības statusu kāda cita iemesla dēļ, kas nav iemesls, ko Savienības likumdevējs skaidri un izsmeļoši ir paredzējis šajā tiesību normā, un, it īpaši, tādas kļūdas dēļ, par kuru atbildīga ir vienīgi tās administrācija.

50. Pirmkārt, saskaņā ar Direktīvas 2011/95 19. panta 1. punktu alternatīvās aizsardzības statuss var tikt atcelts, ja attiecīgā persona vairs nav tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību saskaņā ar šīs direktīvas 16. pantu.

51. Atgādināšu, ka minētās direktīvas 16. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks vairs nav tiesīgs saņemt alternatīvo aizsardzību, ja apstākļi, kuru dēļ bijis piešķirts alternatīvās aizsardzības statuss, vairs nepastāv vai ir mainījušies tādā mērā, ka aizsardzība vairs nav nepieciešama.”

52. Ar šo tiesību normu Savienības tiesībās ir iekļauta Ženēvas konvencijas 1. panta C daļā paredzētā piektā un sestā izbeigšanas klauzula.

53. Turklāt Direktīvas 2011/95 16. panta 2. punktā ir precizēts, ka, “piemērojot šā panta 1. punktu, dalībvalstis ņem vērā, vai apstākļu izmaiņas ir tik būtiskas un pastāvīgas, ka persona, kas tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību, vairs nesaskaras ar reālu smaga kaitējuma risku”.

54. Šajā lietā iesniedzējtiesa jēdzienu “apstākļi” interpretē plaši, jo tā uzskata, ka šīs direktīvas 19. panta 1. punktā paredzētais gadījums var aptvert gadījumu, kad attiecīgā persona vairs nav tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību tāpēc, ka “mainījusies iestādei pieejamā informācija par faktiskajiem apstākļiem”.

55. Šī interpretācija ir uzreiz jānoraida, jo tā ir pretrunā Ženēvas konvencijas 1. panta C daļā paredzēto izbeigšanas klauzulu ļoti šaurai interpretācijai.

56. Kā *UNHCR* ir skaidri paredzējis savās Vadlīnijās²¹, “izbeigšanas klauzulās ir minēti negatīvie nosacījumi un to uzskaitījums ir izsmeļošs. Šīs klauzulas tādējādi ir jāinterpretē šauri, un, lai pamatotu bēgļa statusa atņemšanu, nevar atsaukties ne uz vienu citu iemeslu pēc analogijas”²². *UNHCR* piebilst, ka gadījumā, ja vēlāk izrādās, ka persona vispār nebija jāatzīst par bēgli, ja vēlāk izrādās, ka bēgļa statuss ir ticis piešķirts, balstoties uz faktu nepareizu interpretāciju, vai tādēļ, ka attiecīgajai personai ir cita pilsonība, bēgļa statuss ir nevis jāizbeidz, bet gan jāanulē²³.

57. Ar iesniedzējtiesas ierosināto interpretāciju netiek ievērota ārkārtīgi precīzā nozīme, kāda ir izbeigšanas klauzulā izmantotajam jēdzienam “apstākļi”, kā arī dokumenta, kurā šis jēdziens ir iekļauts, vispārējā sistēma un mērķis.

20 Direktīvā 2011/95 Savienības likumdevējs iedibina vienotu procedūru vajadzības pēc starptautiskās aizsardzības pārbaudei un cenšas novērst atšķirības, kas pastāv attiecībā uz tiesībām, kādas piešķirtas bēgļiem un personām, kas saņēmušas alternatīvo aizsardzību.

21 Skat. šo secinājumu 19. zemsvītras piezīmi.

22 Šo vadlīniju 116. punkts.

23 Skat. arī šo secinājumu 19. zemsvītras piezīmē minētās *UNHCR* Vadlīnijas par starptautisko aizsardzību (4. punkts).

58. Šie “apstākļi” ir tie, kas saskaņā ar Direktīvas 2011/95 2. panta f) punktu kompetentajai valsts iestādei lika atzīt alternatīvās aizsardzības statusu²⁴. Ir runa par objektīviem apstākļiem, kas pastāv attiecīgās personas izcelsmes valstī, balstoties uz kuriem, šī iestāde novērtēja, vai pastāv reāls risks ciest būtisku kaitējumu, ja šī persona atgrieztos šajā valstī.

59. Tādējādi šie apstākļi ir noteicošie alternatīvās aizsardzības piešķiršanai, jo tie parāda pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valsts nespēju nodrošināt aizsardzību pret šādu kaitējumu un pamato viņa bailes²⁵. Simetriski šo apstākļu izmaiņas ir noteicošās šīs aizsardzības izbeigšanai²⁶.

60. Tādējādi, tāpat kā Ženēvas konvencijas 1. panta C daļas 5. un 6. punktā, kā arī, lai nodrošinātu starptautiskās aizsardzības sistēmas integritāti, Direktīvas 2011/95 16. pantā ir paredzēta alternatīvās aizsardzības izbeigšana, ja apstākļi, kuru dēļ šis statuss ticis piešķirts, “vairs nepastāv” vai “ir mainījušies” tādējādi, ka ir laboti iemesli, kas ir izraisījuši šī statusa atzīšanu. Tādējādi Savienības likumdevējs prasa, lai izmaiņas būtu “būtiskas un pastāvīgas”, lai izvairītos no tā, ka piešķirtais statuss netiktu pastāvīgi apšaubīts personu, kam tas piešķirts, izcelsmes valstī pastāvošās situācijas pārejošu izmaiņu dēļ, un nodrošinātu šo personu situācijas stabilitāti.

61. Ņemot vērā šos faktorus, ir acīmredzami, ka alternatīvās aizsardzības statusa izbeigšana var attiekties tikai uz personām, kurām šis statuss ir ticis likumīgi piešķirts viņu izcelsmes valstī pastāvošo apstākļu dēļ, bet kurām objektīvu iemeslu dēļ, kas saistīti ar šo apstākļu izmaiņām, starptautiskā aizsardzība turpmāk vairs nav nepieciešama. Tādējādi alternatīvās aizsardzības izbeigšanas uzdevums nav labot administrācijas kļūdas, un tā acīmredzami nevar būt atkarīga no tik subjektīva un mainīga kritērija kā kompetentās valsts iestādes rīcībā esošā informācija par šiem apstākļiem.

62. Ņemot vērā šos apstākļus, es uzskatu, ka Direktīvas 2011/95 19. panta 1. punktā minētais atcelšanas iemesls kompetentajai valsts iestādei nedod tiesības atcelt alternatīvās aizsardzības statusu tādā situācijā kā pamatlietā, kurā šī iestāde ir pieļāvusi kļūdu attiecībā uz attiecīgās personas izcelsmes valsti un tikai pati ir vainojama par šo kļūdu.

63. Otrkārt, atbilstoši Direktīvas 2011/95 19. panta 2. punktam un 3. punkta a) apakšpunktam alternatīvās aizsardzības statuss var tikt atcelts, ja attiecīgā persona, lai gan atbildzama prasītajiem nosacījumiem, lai tā varētu tikt atzīta par personu, kas var saņemt šādu aizsardzību, tomēr no šādu personu loka ir izslēgta to draudu dēļ, ko tā rada dalībvalsts sabiedrībai vai drošībai sakarā ar šīs direktīvas 17. pantā paredzētajiem sevišķi smagajiem nodarījumiem, ko tā ir izdarījusi vai kuros ir piedalījusies (izslēgšanas klauzula).

64. Ar šo tiesību normu Savienības tiesībās ir ieviesta Ženēvas konvencijas 1. panta F daļa.

65. Ir acīmredzami, ka, tā kā nepastāv attiecīgās personas krimināla rīcība vai jebkāds tās apdraudējums Austrijai, šīs tiesību normas pārbaude nav nepieciešama.

66. Treškārt un visbeidzot – alternatīvās aizsardzības statuss var tikt atcelts tā saņēmēja krāpnieciskas rīcības dēļ.

67. Saskaņā ar Direktīvas 2011/95 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu, uz kuru iesniedzējtiesa skaidri atsaucas, dalībvalstīm ir pienākums atcelt alternatīvās aizsardzības statusu, ja kompetentā valsts iestāde attiecīgās personas nepareizi uzrādītu vai neuzrādītu faktu dēļ šo statusu ir piešķirusi kļūdaini.

²⁴ Pēc analogijas skat. spriedumu, 2010. gada 2. marts, *Salahadin Abdulla* u.c. (C-175/08, C-176/08, C-178/08 un C-179/08, EU:C:2010:105) par Direktīvas 2004/83 11. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzētās klauzulas par izslēgšanu no to persona loka, kam var tikt atzīts bēgļa statuss, interpretāciju.

²⁵ Turklāt Direktīvas 2011/95 15. pantā Savienības likumdevējs uzreiz precizē “būtisku kaitējumu”, kas var likt piešķirt šo aizsardzību.

²⁶ Skat. spriedumu, 2010. gada 2. marts, *Salahadin Abdulla* u.c. (C-175/08, C-176/08, C-178/08 un C-179/08, EU:C:2010:105, 68. punkts).

68. Tā kā iemesls, uz kuru ir balstīta šajā tiesību normā paredzētā atcelšana, šajā lietā nepastāv, jo *M. Bilali* nav nepareizi uzrādījis vai neuzrādījis uz sevi attiecošos faktus, ir acīmredzami, ka šīs tiesību normas formulējums neļauj atcelt viņa statusu.

69. Tādējādi jāatzīst, ka – tāpat kā Ženēvas konvencijas 1. panta D–F daļā minētie iemesli – neviens no Direktīvas 2011/95 19. pantā skaidri un izsmēloši paredzētajiem iemesliem kompetentajai valsts iestādei nedod tiesības atcelt attiecīgās personas alternatīvās aizsardzības statusu tādas kļūdas attiecībā uz šīs personas izcelsmes valsts noteikšanu dēļ, par kuru ir atbildīga tikai šī iestāde.

2. Starptautiskās aizsardzības atņemšanai paredzētie procesuālie mehānismi

70. Kā redzējām, ar Direktīvas 2011/95 19. pantu ir nodomāts iedibināt procesuālos mehānismus, kas ļautu atcelt alternatīvās aizsardzības statusu, ievērojot Ženēvas konvencijas noteikumus. Šajā pantā tādējādi ir izsmēloši uzskaitīti iemesli, kuru dēļ dalībvalstīm ir tiesības vai pienākums atcelt šo statusu, to izbeigt vai nepagarināt, un piemērojamie procesuālie noteikumi ir precizēti Direktīvas 2013/32 44. un 45. pantā.

71. No Direktīvas 2011/95 19. panta formulējuma, kā arī no lēmumu, uz kuriem Savienības likumdevējs atsaucas, rakstura skaidri izriet, ka tie attiecas uz personām, kuru statuss ir piešķirts likumīgi, bet kuras notikumu gaitas to izcelsmes valstī (izbeigšanas klauzula) vai pašu rīcības (izslēgšanas klauzula) dēļ vairs nevar izmantot šo aizsardzību. Lēmumu, uz kuriem Savienības likumdevējs atsaucas Direktīvas 2011/95 19. pantā, uzdevums tādējādi nav reglamentēt tādu personu situāciju, kurām nebūtu bijusi jāsaņem starptautiskā aizsardzība viņu nepieciešamības pēc starptautiskās aizsardzības kļūdainas noteikšanas dēļ. *A priori* uz tādu situāciju kā šajā lietā tādējādi nevar attiekties šīs direktīvas 19. pantā paredzētās tiesību normas.

72. To neļauj arī Direktīvas 2013/32 IV nodaļā paredzētie procesuālie noteikumi par “starptautiskās aizsardzības atņemšanu.

73. Atgādināšu, ka saskaņā ar šīs direktīvas 44. pantu dalībvalstis “nodrošina, ka izvērtēšana, lai konkrētai personai atņemtu starptautisko aizsardzību, var tikt uzsākta, ja tiek konstatēti jauni elementi vai atklājas fakti, kas norāda, ka pastāv iemesli, lai atkārtoti izskatītu viņa starptautiskās aizsardzības pamatotību”.

74. Lai gan ir taisnība, ka Savienības likumdevējs šeit izmanto juridisku jēdzienu (“atņemšanas” jēdzienu), kas atšķiras no Direktīvas 2011/95 14. un 19. pantā izmantotajiem jēdzieniem, un tajā īpaši plašā formulējumā ir runa par “jaunu elementu vai faktu” atklāšanos vai konstatēšanu, ir jāatzīst, ka jēdziens “starptautiskās aizsardzības atņemšana” Direktīvas 2013/32 2. panta o) punktā ir definēts kā “kompetentās iestādes lēmums atcelt, izbeigt vai atteikties pagarināt personas bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusu saskaņā ar Direktīvu [2011/95]”.

75. To skaidri apstiprina atsauces Direktīvas 2013/32 45. panta 1. punktā un 46. panta 1. punkta c) apakšpunktā.

76. Ņemot vērā šos apstākļus, var secināt, ka vienīgie gadījumi, kuros Savienības likumdevējs ir vēlējies ļaut dalībvalstīm atcelt vai atņemt alternatīvās aizsardzības statusu, ir Direktīvas 2011/95 19. pantā paredzētie gadījumi.

77. Tādējādi šī tiesību norma nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamatlietā, ar kuru valsts kompetentajai iestādei ir ļauts atcelt šo statusu cita iemesla dēļ, kas nav kāds no tiem, kurus Savienības likumdevējs skaidri un izsmēloši ir paredzējis minētajā tiesību normā.

78. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, es tādējādi ierosinu Tiesai nospriest, ka Direktīvas 2011/95 19. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamatlietā, saskaņā ar kuru dalībvalsts var atcelt alternatīvās aizsardzības statusu, ja kompetentā valsts iestāde ir pieļāvusi kļūdu – pie kuras ir vainojama tikai šī iestāde – attiecībā uz apstākļiem, kas ir bijuši pamatā šīs aizsardzības piešķiršanai.

B. Piemērojamās tiesību normas

79. Lai iesniedzējtiesai sniegtu visus tās izskatāmās lietas izspriešanai noderīgos rīkus, es uzskatu, ka uzdotā jautājuma izskatīšanai ir jāprecizē tā lēmuma priekšmets un raksturs, kurš kompetentajai valsts iestādei ir jāpieņem, ja tādas kļūdas dēļ, pie kuras ir vainojama šī iestāde, attiecīgā persona ir nepamatoti saņēmusi alternatīvās aizsardzības statusu. Šim lēmumam piemērojamais tiesiskais režīms ir atkarīgs no tā juridiskās kvalifikācijas.

80. Šajā lietā Birojs atcēla minēto statusu atbilstoši 2005. gada *AsylG* 9. panta 1. punkta 1. apakšpunktam.

81. Nav strīda, ka jau kopš procesa sākuma Birojam nebija jāpiešķir attiecīgajai personai alternatīvās aizsardzības statuss. No iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka Birojam neizdevās pareizi noteikt attiecīgās personas valstspiederību, jo tas neveica atbilstošu un pietiekamu izpēti un izteica “kļūdainu pieņēmumu”, tādējādi “alternatīvās aizsardzības piešķiršanas nosacījumi *nekad* nav bijuši izpildīti”²⁷.

82. Tādos apstākļos kā šajā lietā, kad lēmums par alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanu ir pieņemts, pārkāpjot tiesību normas, it īpaši Direktīvas 2011/95 II un V nodaļā noteiktos kritērijus attiecībā uz personām, kas ir tiesīgas saņemt šo aizsardzību, un šim pārkāpumam ir bijusi noteicoša ietekme uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma pārbaudes rezultātu, manuprāt, alternatīvās aizsardzības statuss ir jāanulē.

83. Šī risinājuma priekšrocība ir tāda, ka nav plaši jāinterpretē Ženēvas konvencijas ļoti stingrās normas un tādējādi nav jākropļo Direktīvas 2011/95 19. panta formulējums un mērķis, tai pat laikā nodrošinot maksimālas procesuālās garantijas un pilnībā ievērojot taisnīgumu attiecībā uz personu, kura nekādā ziņā nav vainojama par administrācijas pieļauto kļūdu.

84. Šis risinājums ir nepieciešams arī, lai nodrošinātu Eiropas kopējās patvēruma sistēmas integritāti, jo ikviena kļūdaina statusa atzīšana ir jālabo, lai nodrošinātu, ka starptautiskā aizsardzība tiek piešķirta vienīgi personām, kurām tā patiesi ir nepieciešama. Šajā ziņā situācijā, kad statuss ir piešķirts nepamatoti lietu izmeklējušās iestādes pieļautas juridiskas vai faktiskas kļūdas dēļ, *UNHCR* rekomendē tiesību akta, ar kuru tas atzīts, anulēšanu vai atzīšanu par spēkā neesošu tādā procesā, kurā ievēroti vispārējie tiesību principi. Lai gan anulēšana vai atzīšana par spēkā neesošu nav *expressis verbis* paredzēta Ženēvas konvencijā, *UNHCR* uzskata, ka tā tomēr pilnībā atbilst šīs konvencijas mērķim un ir nepieciešama, lai nodrošinātu bēgļa definīcijas integritāti²⁸.

85. Šī anulēšanas procedūra šajā lietā ir nepieciešama vēl jo vairāk tāpēc, ka pieņēmumi, uz kuriem kompetentā valsts iestāde balstījās, ir ietekmējuši visu starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas procesu, proti, ne tikai lēmuma par atteikumu piešķirt bēgļa statusu tiesiskumu, bet arī lēmuma, ar kuru piešķirts alternatīvās aizsardzības statuss, tiesiskumu. Jāatgādina, ka Direktīvas 2013/32 10. panta 2. punktā ir iedibināta vienota procedūra, kuras ietvaros kompetentā

²⁷ Skat. iesniedzējtiesas nolēmuma 7. punktu.

²⁸ Skat. *UNHCR* 2004. gada 22. novembra piezīmi par bēgļa statusa anulēšanu; Kapferer, S., “Cancellation of refugee Status”, *UNHCR, Legal and Protection Policy Research Series*, 2003. marts, kā arī *UNHCR* 2003. gada 4. septembra informatīvo piezīmi par izslēgšanas klauzulu piemērošanu: 1951. gada konvencijas par bēgļa statusu 1.F pants (I nodaļas F punkts).

valsts iestāde pārbauda pieteikumu divu starptautiskās aizsardzības pieteikuma formu gaismā, vispirms no bēgļa statusa saņemšanai paredzēto nosacījumu viedokļa un tad no alternatīvās aizsardzības piešķiršanai paredzēto nosacījumu viedokļa, turklāt pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valsts noteikšana ir abu starptautiskās aizsardzības formu kopējais atsauces kritērijs²⁹.

86. *Asylgerichtshof* (Patvēruma lietu tiesa) tās izskatāmajā prasībā turklāt atcēla lēmumu, ar kuru Birojs atteica attiecīgajai personai piešķirt bēgļa statusu to pieņemumu dēļ, uz kuriem balstoties tas bija veicis savu pārbaudi.

87. Šādos apstākļos, kad viss starptautiskās aizsardzības pieteikuma pārbaudes process ir bijis aplams un beigu beigās attiecīgā persona nebija tiesīga saņemt alternatīvu aizsardzību, mūsaprāt, taisnīgāk būtu bijis anulēt lēmumu par šī statusa piešķiršanu.

88. Savienības tiesībās nav paredzēta neviena konkrēta tiesību norma par noteikumiem un procesuālo kārtību, kas būtu piemērojama alternatīvās aizsardzības statusa anulēšanai administrācijas pieļautas kļūdas dēļ.

89. Tādējādi, nepastāvot skaidri izteiktām Savienības tiesību normām, saskaņā ar dalībvalstu procesuālās autonomijas principu šie noteikumi ir valsts tiesību sistēmas un, it īpaši, tās administratīvo tiesību noteikumu ziņā. Tādējādi uz tādu lietu kā šī attiecas klasiskā tiesvedība par tiesības radoša akta anulēšanu administrācijas pieļautas kļūdas dēļ.

90. Tomēr šis akts ir īpašs, jo ar to saskaņā ar Savienības tiesībām tiek piešķirta starptautiskā aizsardzība, ar kuru ir saistītas tostarp uzturēšanās tiesības un tiesības uz ģimenes apvienošanu, uz kurām arī attiecas Savienības tiesības.

91. Tādējādi šī atsauce uz dalībvalstu procesuālo autonomiju ir jākvalificē ar pienākumu ievērot, pirmkārt, pamattiesības un, otrkārt, līdzvērtības un efektivitātes principus³⁰.

92. Kas attiecas uz līdzvērtības principu, tas paredz, ka personas, kuras atsauces uz tiesībām, kas tām ir piešķirtas ar Savienības tiesību sistēmu, nedrīkst būt nelabvēlīgākā situācijā salīdzinājumā ar personām, kuras atsauces uz tīri valsts iekšēja rakstura tiesībām.

93. Tādā situācijā kā šajā lietā šī principa ievērošana tādējādi prasa, lai tiesību akta, ar kuru piešķirts alternatīvās aizsardzības statuss, anulēšanai piemērojamie procesuālie noteikumi un kārtība nebūtu mazāk labvēlīgi par tiem, kas reglamentē tāda akta anulēšanu, ar kuru piešķirts ar to salīdzināms statuss atbilstoši valsts tiesībām.

94. Valsts tiesa ir tā, kurai jānovērtē statusu salīdzināmais raksturs, ņemot vērā īpaši to mērķi, kā arī ar šiem statusiem saistītās tiesības un priekšrocības un, it īpaši, ekonomiskās un sociālās priekšrocības, tādas kā uzturēšanās atļauju izsniegšana. Tā kā ar Direktīvu 2011/95 ir veikta starptautiskās aizsardzības jomas pilnīga saskaņošana, būs jāatsauces uz statusiem, kurus dalībvalstis diskrecionāri piešķirušas līdzjūtības vai humānu iemeslu dēļ³¹.

29 Direktīvas 2013/32 10. panta 2. punktā ir paredzēts, ka, "izskatot starptautiskās aizsardzības pieteikumus, atbildīgā iestāde vispirms nosaka, vai pieteikuma iesniedzēji ir kvalificējami kā bēgļi, un, ja nē, tad nosaka, vai pieteikuma iesniedzēji ir tiesīgi saņemt alternatīvo aizsardzību". Atgādināšu arī, ka saskaņā ar Direktīvas 2011/95 2. panta f) punktu "persona, kas tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību" ir persona, kas tostarp nevar tikt kvalificēta kā bēglis.

30 Pēc analogijas skat. spriedumus, 2013. gada 15. janvāris, *Križan* u.c. (C-416/10, EU:C:2013:8, 85. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra); 2013. gada 10. septembris, G. un R. (C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, 35. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra); 2014. gada 8. maijs, N. (C-604/12, EU:C:2014:302, 41. punkts un tajā minētā judikatūra); 2018. gada 26. septembris, *Belastingdienst/Toeslagen* (apelācijas sūdzības apturoša iedarbība) (C-175/17, EU:C:2018:776, 39. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī 2018. gada 4. oktobris, *Kantarev* (C-571/16, EU:C:2018:807, 123. un nākamie punkti, kā arī tajos minētā judikatūra).

31 Šajā ziņā skat. Direktīvas 2011/95 15. apsvērumu.

95. Turklāt attiecībā uz piemērojamajiem procesuālajiem noteikumiem un kārtību ir zināms, ka vairums dalībvalstu paredz stingrus nosacījumus tiesību akta, ar kuru tiek piešķirtas tiesības, anulēšanai tādas kļūdas dēļ, par kuru ir atbildīga tikai administratīvā iestāde. Ja pieteikuma iesniedzējs savu pieteikumu ir iesniedzis labticīgi un pārbaudes procesā ir sadarbojies, un varēja paļauties uz lēmuma tiesiskumu un spēkā esamību, tiesiskās drošības un tiesiskās paļāvības principi parasti gūst virsroku pār dalībvalsts interesi labot tās lēmumu pieņēmēju struktūru pieļautās kļūdas.

96. Šādos apstākļos valsts tiesai it īpaši ir jāpārlicinās, ka starptautiskās aizsardzības statusa anulēšana notiek, stingri ievērojot procesa taisnīguma garantijas un samērīguma principu. Lai izvairītos no tā, ka anulēšana attiecīgajai personai rada nesamērīgas un būtiski kaitējošas sekas, manuprāt, ir jāņem vērā visi atbilstošie apstākļi un, it īpaši, tiesības un priekšrocības, kuras šai personai ir bijušas kopš tās statusa piešķiršanas, un, jo sevišķi, ģimenes apvienošanās, kādu tā var būt izmantojusi, tās uzturēšanās ilgums, tas, kādā mērā šī persona ir ekonomiski un sociāli integrējusies dalībvalstī, un grūtības, ar kādām tā var saskarties tās statusa atcelšanas gadījumā.

97. Kas attiecas uz efektivitātes principu, tā ievērošana prasa, lai procesuālie noteikumi un kārtība, kas ir piemērojami tiesību akta, ar kuru piešķirts alternatīvās aizsardzības statuss, atcelšanai, nepadarītu praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtinātu to tiesību īstenošanu, kas piešķirtas Savienības tiesību aktos³².

98. Efektivitātes princips ir cieši saistīts ar tiesībām uz tiesību efektīvu aizsardzību tiesā un paredz, ka, ja atbilstoši Savienības tiesībām privātpersonām ir atzītas tiesības, dalībvalstīm ir jānodrošina to efektīva aizsardzība, un tas principā prasa, lai pastāvētu iespēja vērsties tiesā.

99. Lai gan valsts tiesa ir tā, kurai ir jāpārlicinās par šī principa ievērošanu, norādīšu, ka pamatlietā attiecīgā persona varēja celt prasību *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa) un tad ārkārtas revīzijas sūdzību *Verwaltungsgerichtshof* (Augstākā administratīvā tiesa) par tai piešķirtā alternatīvās aizsardzības statusa saistībā ar Alžīriju kā izcelsmes valsti atcelšanas procesu.

100. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, es Tiesai ierosinu nospriest, ka tādos apstākļos kā pamatlietā, kad lēmums par alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanu ir pieņemts, pārkāpjot tiesību normas un, it īpaši, Direktīvas 2011/95 II un V nodaļā noteiktos kritērijus attiecībā uz personām, kas ir tiesīgas saņemt šo aizsardzību, un šim pārkāpumam ir bijusi noteicoša ietekme uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma pārbaudes rezultātu, dalībvalstij alternatīvās aizsardzības statuss ir jāanulē.

101. Turklāt, tā kā Savienības tiesībās nepastāv skaidri izteiktas tiesību normas par procesuālajiem noteikumiem un kārtību, kas būtu piemērojami alternatīvās aizsardzības statusa anulēšanai administrācijas pieļautas kļūdas dēļ, jāprecizē, ka saskaņā ar dalībvalstu procesuālās autonomijas principu šie noteikumi un kārtība ir valsts tiesību sistēmas ziņā, ar nosacījumu tomēr, ka tiek ievēroti līdzvērtības un efektivitātes principi.

VI. Secinājumi

102. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Verwaltungsgerichtshof* (Augstākā administratīvā tiesa, Austrija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu un par piešķirtās aizsardzības saturu 19. pants nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamatlietā,

³² Skat. it īpaši spriedumu, 2018. gada 27. jūnijs, *Diallo* (C-246/17, EU:C:2018:499, 59. punkts un tajā minētā judikatūra).

saskaņā ar kuru dalībvalsts var atcelt alternatīvās aizsardzības statusu, ja kompetentā valsts iestāde ir pieļāvusi kļūdu – pie kuras ir vainojama tikai šī iestāde – attiecībā uz apstākļiem, kas ir bijuši pamatā šīs aizsardzības piešķiršanai.

- 2) Tādos apstākļos kā šajā lietā, kad lēmums par alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanu ir pieņemts, pārkāpjot tiesību normas un, it īpaši, Direktīvas 2011/95 II un V nodaļā noteiktos kritērijus attiecībā uz personām, kas ir tiesīgas saņemt šo aizsardzību, un šim pārkāpumam ir bijusi noteicoša ietekme uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma pārbaudes rezultātu, dalībvalstij alternatīvās aizsardzības statuss ir jāanulē. Tā kā Savienības tiesībās nepastāv skaidri izteiktas tiesību normas, tad procesuālie noteikumi un kārtība, kas ir piemērojami alternatīvās aizsardzības statusa anulēšanai administrācijas pieļautas kļūdas dēļ, saskaņā ar dalībvalstu procesuālās autonomijas principu ir valsts tiesību sistēmas ziņā, ar nosacījumu tomēr, ka tiek ievēroti līdzvērtības un efektivitātes principi.